

KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET
Postboks 8013 DEP
0030 OSLO

Vår ref.: 201802179-98
Deres ref.: 18/364-10

Lillehammer, 29. juni 2018

**Svar på høring - regionreformen - ny forskrift om myndighet mv etter kulturminneloven -
Oppland fylkeskommune**

Vedlagt følger vedtak og saksframlegg fra Oppland fylkeskommunes behandling av høringen.

Med hilsen

Kristin Loe Kjelstad
fylkeskonservator

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift.

Vedlegg: 201802179-96 Vedtak FU, 26062018, Sak 64_18, Regionreformen - ny forskrift om
myndighet.pdf
ny forskrift om myndighet mv etter kulturminneloven Oppland fylkeskommune.pdf

Postadresse:
Postboks 988
2626 LILLEHAMMER
Org. nr: 961382335

Besøksadresse:
Kirkegt. 76, Lillehammer
Bankkonto: 2000 09 50018
E-post: postmottak@oppland.org

Saksbehandler:
Kristin Loe Kjelstad
Telefon:
E-post: kristin.loe-kjelstad@oppland.org

SAKSPROTOKOLL

Regionreformen - ny forskrift om myndighet mv etter kulturminneloven og andre oppgaver. Høringsuttalelse fra Oppland fylkeskommune

Arkivsak-dok. 201802179
Saksbehandler Kristin Loe Kjelstad

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	26.06.2018	64/18

Forslag til

VEDTAK

1. Fylkesutvalget støtter forslaget om overføring av myndighet og oppgaver på kulturminneområdet fra Riksantikvaren til fylkeskommunene. Forslaget vil bidra til å styrke fylkeskommunen som regional utviklingsaktør og som vernemyndighet. Forslaget forenkler forvaltningen ved at flere saker kan avklares regionalt, noe som styrker fylkeskommunens rolle.
2. Fylkesutvalget ser at det kan være kapasitets- og kompetansemessige utfordringer som gjør at forslaget ikke innebærer den "rendyrkingen" av Riksantikvaren som direktorat som er uttrykt som ambisjon. Sammenslåing av fylkene gir mer robuste fagmiljøer som tilsier ytterligere overføring av ansvar og oppgaver til fylkeskommunene.
3. Fylkesutvalget støtter at Riksantikvaren som utøver av nasjonal kulturminnepolitikk fortsatt skal være fredningsmyndighet, klageorgan og ha innsigelsesmyndighet dersom viktige kulturminner eller kulturmiljøer blir truet.
4. Fylkesutvalget forutsetter at fylkeskommunene tilføres tilstrekkelig økonomisk grunnlag for å håndtere økt ansvar og arbeidsomfang. Modell for tilskuddsordninger, kompetansetiltak og økte stillingsressurser må avklares allerede i 2019 slik at fylkeskommunen kan bygge opp nødvendig kompetanse og kapasitet til å være klar for nye oppgaver fra 2020.

Fylkesutvalget har behandlet saken i møte 26.06.2018 sak 64/18

Vedtak

Fylkesutvalget fattet slikt enstemmig vedtak:

1. Fylkesutvalget støtter forslaget om overføring av myndighet og oppgaver på kulturminneområdet fra Riksantikvaren til fylkeskommunene. Forslaget vil bidra til å styrke fylkeskommunen som regional utviklingsaktør og som vernemyndighet. Forslaget forenkler forvaltningen ved at flere saker kan avklares regionalt, noe som styrker fylkeskommunens rolle.

2. Fylkesutvalget ser at det kan være kapasitets- og kompetansemessige utfordringer som gjør at forslaget ikke innebærer den "rendyrkingen" av Riksantikvaren som direktorat som er uttrykt som ambisjon. Sammenslåing av fylkene gir mer robuste fagmiljøer som tilsier ytterligere overføring av ansvar og oppgaver til fylkeskommunene.
3. Fylkesutvalget støtter at Riksantikvaren som utøver av nasjonal kulturminnepolitikk fortsatt skal være fredningsmyndighet, klageorgan og ha innsigelsesmyndighet dersom viktige kulturminner eller kulturmiljøer blir truet.
4. Fylkesutvalget forutsetter at fylkeskommunene tilføres tilstrekkelig økonomisk grunnlag for å håndtere økt ansvar og arbeidsomfang. Modell for tilskuddsordninger, kompetansetiltak og økte stillingsressurser må avklares allerede i 2019 slik at fylkeskommunen kan bygge opp nødvendig kompetanse og kapasitet til å være klar for nye oppgaver fra 2020.

Arkivsak-dok. 201802179-57
Saksbehandler Kristin Loe Kjelstad

Saksgang
Fylkesutvalget

Møtedato
26.06.2018

REGIONREFORMEN - NY FORSKRIFT OM MYNDIGHET MV ETTER KULTURMINNELOVEN OG ANDRE OPPGAVER. HØRINGSUTTALELSE FRA OPPLAND FYLKESKOMMUNE

Forslag til

VEDTAK

1. Fylkesutvalget støtter forslaget om overføring av myndighet og oppgaver på kulturminneområdet fra Riksantikvaren til fylkeskommunene. Forslaget vil bidra til å styrke fylkeskommunen som regional utviklingsaktør og som vernemyndighet. Forslaget forenkler forvaltningen ved at flere saker kan avklares regionalt, noe som styrker fylkeskommunens rolle.
2. Fylkesutvalget ser at det kan være kapasitets- og kompetansemessige utfordringer som gjør at forslaget ikke innebærer den "rendyrkingen" av Riksantikvaren som direktorat som er uttrykt som ambisjon. Sammenslåing av fylkene gir mer robuste fagmiljøer som tilsier ytterligere overføring av ansvar og oppgaver til fylkeskommunene.
3. Fylkesutvalget støtter at Riksantikvaren som utøver av nasjonal kulturminnepolitikk fortsatt skal være fredningsmyndighet, klageorgan og ha innsigelsesmyndighet dersom viktige kulturminner eller kulturmiljøer blir truet.
4. Fylkesutvalget forutsetter at fylkeskommunene tilføres tilstrekkelig økonomisk grunnlag for å håndtere økt ansvar og arbeidsomfang. Modell for tilskuddsordninger, kompetansetiltak og økte stillingsressurser må avklares allerede i 2019 slik at fylkeskommunen kan bygge opp nødvendig kompetanse og kapasitet til å være klar for nye oppgaver fra 2020.

Rasmus O. Vigrestad
fylkesrådmann

Kristin Loe Kjelstad
fylkeskonservator

Vedlegg

Se lenke til høringen:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing--regionreformen--ny-forskrift-om-myndighet-mv-etter-kulturminneloven-og-overforing-av-andre-oppgaver/id2594558/?factbox=horingsinstanser>

Klima-og miljødepartementets presentasjon 17.4.2018 – (powerpoint-pdf)

SAKSFRAMLEGG

Høring - regionreformen - ny forskrift om myndighet mv etter kulturminneloven og andre oppgaver

Klima- og miljødepartementet har oversendt forslag til ny forskrift om myndighet etter kulturminneloven med høringsfrist 21.6.2018. Saken legges fram for fylkesutvalget i Oppland på møtet 26. juni.

Det blir understreket fra departementets side at dette er en separat høring, uavhengig av Ekspertutvalgets rapport som ble lagt frem 1.2.2018. Ekspertutvalgets anbefalinger var i samsvar med den prosessen som allerede var i gang i regi av Riksantikvaren og Klima- og miljødepartementet.

Kort om ekspertutvalgets utredning på kulturminnefeltet

Fylkestinget i Oppland sluttet seg til prinsippene i den foreslåtte overføring av oppgaver i sin høringsuttalelse til Ekspertutvalgets anbefalinger i sak 20/18, men saken beskrev ikke de underliggende vurderingene på kulturminnefeltet særskilt. De viktigste administrative innspillene til saken var:

- Oppland fylkeskommune er beredt til å ta et større ansvar innen kulturminnevernet.
- Fylkeskommunenes faglige kompetanse og kunnskap om regionale forhold gir godt grunnlag til økt ansvar i enkeltsaksbehandling og tilskuddsforvaltning.
- Flytting av myndighet fra et fagdirektorat til det regionalpolitiske nivå vil kunne medføre en politisering av fagfeltet. Her er det viktig at fylkeskommunene klargjør delegasjonene mellom fag og politikk, innen de nye rammene.
- At Riksantikvaren beholder virkemidler for å ivareta særlig viktige kulturminnehensyn gjennom en avklart og begrenset innsigelsesadgang og som klageorgan er viktig for ivaretagelse av de nasjonale målene innen kulturminnevernet, på et felt som er underlagt stort press i utbyggingssaker.
- Når det gjelder tilskuddsforvaltning støttes en rammetildeling som vil gi økt forutsigbarhet. Samtidig er det avgjørende hvordan en rammetildeling organiseres, og hvilke tildelingskriterier som vektlegges. Oppland har en stor andel fredete bygg i nasjonal sammenheng, og mange svært verdifulle kulturlandskap og kulturminnelokaliteter.
- Oppgaveoverføringen på kulturminnefeltet vil medføre behov for økt kapasitet og kompetanseoppbygging på noen områder. Det pågår en kartlegging i forbindelse med sammenslåingen av Oppland og Hedmark, med en klargjøring av hva de foreslåtte oppgavene vil medføre av kapasitets- og kompetansebehov.

Behov for endring av ansvarsforskriften på kulturminnefeltet

En endring av oppgaver og ansvarsfordeling fra statlig til regionalpolitisk nivå innebærer behov for endring i " Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven ", og er derfor forberedt i lengre tid, med denne høringen som departementets forslag. Forslaget er drøftet bredt, bla. på Riksantikvarens møter med regionalledere og fylkeskonservatorer, sist på Jeløya 17.4.2018. (Se vedlagte presentasjon).

Dette saksframlegget bygger både grunnlag fra disse drøftingene, saksframlegg for Akershus fylkeskommune, som har tatt stort ansvar for samråd og drøfting i felles faglige fora, og fra drøftinger og saksframlegg fra Hedmark fylkeskommune, som vi er i tett prosess og dialog med mot sammenslåing til Innlandet fylkeskommune i 2020.

Fylkeskommunens rolle

Fylkeskommunene ble delegert ansvar og myndighet for store deler av kulturminneforvaltningen i 1990. Myndighet og roller ble regulert gjennom en egen forskrift om ansvar og oppgavefordeling på kulturminnefeltet (Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven). Delegeringen var knyttet til et særskilt ansvar etter Plan- og bygningsloven og utvalgte paragrafer i Kulturminneloven. Siden den gang har det vært en gradvis overføring av flere oppgaver og ansvarsfelt innen miljø- og kulturminnefeltet til fylkeskommunene. Fylkeskommunen ivaretar i dag et nasjonalt ansvar på regionalt nivå og skal ivareta kulturarven både i et utviklings- og verneperspektiv med forankring i bærekraftmålene og «føre var» prinsippet.

Nye oppgaver til regionalt nivå

Stortinget har allerede gitt tilslutning til at en rekke oppgaver og funksjoner på kulturminneområdet overføres fra Riksantikvaren til fylkeskommunen fra 1.1.2020. Dette er omtalt i St Meld. 22 (2015-2016) *Nye folkevalgte regioner - rolle struktur og oppgaver*, jf. Innst. 377 S (2015-2016) og Prop. 84 S (2016-2017) *Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå*, jf. Innst. 385 S (2016-2017). Dette innebærer bl.a at forvaltningen av de fleste automatisk fredete kulturminnene, fra før år 1537, overføres fra Riksantikvaren til fylkeskommunen. Det samme gjelder forvaltningen av vernete fartøy, de fleste forskriftsfredete bygningene i statlig eie og tekniske og industrielle kulturminner.

Målsettingene er å få et mer helhetlig grep på kulturminneområdet, bidra til forenkling og til å tydeliggjøre og styrke fylkeskommunenes rolle som samfunnsutvikler. Overføringen vil innebære færre aktører og et mer helhetlig system som gjør det enklere for utbyggere, kommuner og andre og den vil bidra til større nærhet mellom fylkeskommunen som vedtaksmyndighet og de lokale kulturminnene.

Departementet understreker betydningen av gode systemer for kunnskapsoverføring og forutsetter at det bygges opp tilstrekkelig kompetanse og kapasitet slik at man sikrer god kvalitet i oppgaveløsningen i de nye regionene. Det antydes at en slik oppgaveoverføring i noen tilfeller vil kunne skje etappevis i samsvar med oppbygging av kapasitet og kompetanse. Departementet har bedt Riksantikvaren om å lage en oversikt over behov for kompetanse, antall saker og signaler om

estimert tidsforbruk for hvert fylke basert på egne erfaringer. Dette grunnlaget gir en indikasjon på behov for kompetanse og stillingsressurser i hver enkelt fylkeskommune.

Intensjonen er at Riksantikvaren skal rendyrkes som direktorat og dermed videreutvikle funksjonen som rådgivende og utøvende faginstans og utarbeide retningslinjer, rutiner, digitale fagsystemer med mer som skal sikre lik forvaltningspraksis i fylkeskommunene. Dette punktet har blitt drøftet inngående med Riksantikvaren i møtene med regionalforvaltningen, da flere førstelinjeoppgaver fortsatt er foreslått beholdt på statlig nivå. Representanter fra fylkeskommunene har utfordret tydelig på at staten bør gå lengre i delegasjonen.

Forslaget legger videre opp til at Riksantikvaren skal føre en overordnet og helhetlig nasjonal kulturminnepolitikk, og sikres virkemidler for å kunne ivareta dette ansvaret. Riksantikvaren skal således fortsatt være fredningsmyndighet, beholde egen innsigelsesmyndighet og klageadgang og være klageinstans for fylkeskommunale vedtak.

Fylkeskommunenes plikt til å orientere Riksantikvaren om saker der fylkeskommunen selv vil godta tiltak som vurderes å være i strid med nasjonale eller vesentlige regionale kulturminneinteresser inngår nå i ny § 7 i forskriften om *underretningsplikt*. Underretningsplikten gjelder både for fylkeskommuner, Riksantikvaren og forvaltningsmuseene. Bortsett fra nytt navn og presiseringer er ikke forholdene vesentlig endret i forhold til *samarbeidsplikten* i gjeldende forskrift. Klima- og miljødepartementet skal være klageinstans for vedtak fattet av Riksantikvaren.

Et nytt hovedgrep i forskriften er innføring av en ny kategori kulturminner av «særlig stor nasjonal verdi» som Riksantikvaren skal være forvaltningsmyndighet for. Det gjelder de viktigste forskriftsfredete bygninger i statlig eie og identifiserte kulturminner i statlig eie uten fredningsstatus (bygninger i tilknytning til statsmakten som Slottet, Stortinget, Stiftsgården m.fl). Det er foreslått en liste på et femtitalls bygninger som er ment å være dynamisk. Riksantikvaren skal kunne fastsette hvilke kulturminner som skal listeføres i denne kategorien. I det foreløpige forslaget er ikke kulturminner i Oppland på denne listen, mens det for Hedmarks vedkommende gjelder Kongsvinger festning og Domkirkeruinen med vernebygget på Hamar.

Av ny forskrift framgår også nå en tydelig definisjon på aktørene som omfattes av forskriften ut over fylkeskommunene, Sametinget og Riksantikvaren. Det gjelder universitetsmuseene, sjøfartsmuseene, forvaltningsmuseene (som brukes om universitetsmuseene og sjøfartsmuseene) og NIKU (Norsk institutt for kulturminneforskning).

I tillegg til de oppgaver som allerede er delegert fylkeskommunene skal følgende oppgaver overføres til regionalt nivå fra 2020:

- All førstelinjebehandling av enkeltsaker
- Saker om dispensasjon fra automatisk fredete kulturminner inkludert middelalderiske byanlegg i Hamar, Sarpsborg, Skien og Stavanger
- Forvaltnings- og dispensasjonssaker for middelalderiske kirkesteder og kirkegårder. Både plan- og enkeltsaker.
- Forvaltning og dispensasjonsmyndighet for middelalderruiner
- Forvaltning og dispensasjon for profane middelalderbygninger

- Myndighet til å fatte vedtak om fjerning og retting av ulovlige tiltak
- Tillatelse til å motta melding om inngrep i skipsfunn
- Prøveprosjekt om dokumentasjon i enkle saker gjøres permanent
- Mulighet til å gjøre unntak fra fredning – også forskriftsfredete byggverk i statlig og privat eie og båter
- Adgang til å gi pålegg om utbedring av byggverk og båter ved skade
- Forvaltning av fartøyer som er ført på Riksantikvarens liste over «vernet skip».
- Forvaltning av statlig eide bygg som er fredet eller ført i verneklasse 1 og 2 i landsverneplanene.
- Tekniske og industrielle kulturminner
- Brannsikring av tett trehusbebyggelse
- Tilskuddsordninger (Fredete bygninger, teknisk industrielle kulturminner, bevaringsprogrammer, brannsikring av trehusbebyggelse med mer).

Kirkene

Når det gjelder oppgaver knyttet til fredete og listeførte kirker er de ikke en del av denne høringen, og ansvaret blir foreløpig liggende hos Riksantikvaren. Det pågår et arbeid med ny kirkelov, og Klima- og miljødepartementet legger opp til en egen høring av forskrift om myndighet etter kulturminneloven og myndighetsplassering i den forbindelse, men det ønskes innspill på dette.

Fylkesrådmannens vurdering:

Fylkesrådmannen ser at det er naturlig at man avventer en overføring av kirkene til arbeidet med ny kirkelov har kommet lengre. Ansvarsoverføringen må sees i sammenheng med en omfattende fredningsgjennomgang. For oppbygging av kulturminnekompetanse i fylkene er feltet svært interessant, med kompetanse både på interiør og eksteriør. Feltet vil kreve omfattende kapasitets- og kompetanseoppbygging i fylkene, og spisskompetanse hos Riksantikvaren blir også viktig. Fylkesrådmannen ser positivt på overføring av ansvar og oppgaver på dette feltet forutsatt overføring av ressurser.

Foreslåtte oppgaver med størst omfang eller behov for kompetanse

Arkeologi

Stortinget har sluttet seg til at dispensasjonsmyndigheten for de fleste automatisk fredete kulturminner skal overføres til fylkeskommunene. (kml § 8. første, andre og fjerde ledd). Dette innebærer at fylkeskommunen kan frigi kulturminner, tillate inngrep, sette vilkår, stille krav om utgraving etc.

Fylkeskommunene får også utvidet ansvar etter kml § 14 som gjelder skipsfunn. Dette ansvaret ses i sammenheng med at også dispensasjonsmyndigheten for automatisk fredete kulturminner på land og under vann, både i plan- og enkeltsaker, overføres til fylkeskommunene fra 2020. Kostander for utgraving skal fortsatt fastsettes av Riksantikvaren.

Fylkeskommune har hatt et prøveprosjekt med myndighet til å gjennomføre begrensede granskinger etter kml § 11. Denne ordningen gjøres nå permanent gjennom forskriften.

Fylkesrådmannens kommentar:

Ansvar for kulturminner under vatn og skipsfunn bli et nytt område som krever spesialkompetanse.

Middelalderske byanlegg, kirkegårder og ruiner

Det foreslås å overføre ansvaret for 4 av 8 middelalderbyer fra Riksantikvaren til fylkeskommunene. Det understrekes at disse byanleggene er de viktigste kildene vi har til kunnskap om livet i denne tidsepoken, og at dette området krever særlig spisskompetanse. I tillegg er det store økonomiske utfordringer i tilknytning til sakene. Hamar er en av de byene som nå foreslås overført til fylkeskommunene med unntak av Domkirkeruinen og vernebygget. På sikt er intensjonen at forvaltningsansvaret for alle de 8 byene skal overføres til fylkeskommunene. I tillegg til byanleggene foreslås også forvaltningsansvaret for alle middelalderske kirkesteder/kirkegårder og ruiner både i plan og enkeltsaker overført til fylkeskommunene.

Fylkesrådmannens kommentar:

For Innlandet fylkeskommune vil overføring av ansvaret for Hamar middelalderby tilsi behov for ny og styrket kompetanse. Oppland har en rekke middelalderske kirkesteder/kirkegårder/ruiner, så dette området vil totalt sett kreve oppbygging av vesentlig ny kompetanse og økt kapasitet.

Profane middelalderbygninger

Oppland har 14 av totalt 254 profane middelalderbygninger på landsbasis. I hovedsak stabbur, bur, loft og stuer på gårdsanlegg. Den norske trearkitekturen fra middelalderen har internasjonal betydning, da middelalderens trearkitektur ellers i Europa stort sett har gått tapt. Departementet mener fylkeskommunes forutsetninger for ansvaret er god ut fra at dette i stor grad vil være tilsvarende som for de fredete tømmerhusene for øvrig.

Fylkesrådmannens kommentar: *I Oppland har vi også ett profant middelalderbygg i stein, Steinhuset på Granavollen. Kunnskapsoverføring fra Riksantikvaren parallelt med oppgaveoverføringen blir viktig.*

Fredete bygninger

Når det gjelder fredete bygninger har allerede fylkeskommunen en viktig rolle. Nytt er at fylkeskommunen får mulighet til å gi pålegg om istandsetting og forsømt vedlikehold.

Fylkesrådmannens kommentar:

Oppland har ca. 630 fredete bygg, og fylkeskommunen gjør en betydelig innsats med tilskuddsbehandling og oppfølging og veiledning av eiere. Det er positivt at fylkeskommunen også gis hjemmel til oppfølging og pålegg om istandsetting og vedlikehold, når det er påkrevet. Dette kan bli en oppgave av noe omfang på et felt der det er presset kapasitet i dag.

Øvrige oppgaver

Høringsnotatet fra departementet har et eget kapittel 4. om overføring av oppgaver som tidligere ikke har vært regulert av dagens forskrift om faglig ansvarsfordeling, men som vil få stor betydning for fylkeskommunenes oppgaveportefølje.

Forvaltning av vernete fartøy

Her foreslår departementet at forvaltningsansvaret for de fartøyene som har status som «verna skip» overføres til fylkeskommunene.

Fylkesrådmannens kommentar:

For Innlandet er dette et begrenset felt der følgende skip er på listen: Fæmund II, Trysil Knut og Lykkjeknut (Hedmark) og Brandbu (Oppland v/Randsfjordmuseet). Skibladner er fredet skip, og overføres ikke. På dette feltet har fylkeskommunen ingen kompetanse i dag, og må bygge opp kompetanse eller inngå samarbeid med andre fylker eller andre kompetansemiljøer, slik som museene. Mjøsmuseet og Randsfjordmuseet arbeider mye på feltet, i tett samarbeid med miljøer i Akershus. Fylkesrådmannen er positiv til at også ansvar på dette feltet overføres, men ser at dette krever samarbeid og nettverksbygging med flere miljøer.

Statens fredete og verneverdige bygninger

Dispensasjonsmyndigheten for statens verneverdige bygninger foreslås delegert til regionene bortsett fra de kulturminnene som er av «særskilt nasjonal verdi». Ansvarer gjelder både bygninger som er forskriftsfredet og de som ligger i verneklasse 2 og som forutsettes regulert med hensynssoner. En egen koordineringsmøtemodell blir i dag praktisert for dette fagområdet som innebærer faste koordinerings/samhandlingsmøter med hver enkelt sektor ca 1 gang i måneden.

Fylkesrådmannens kommentar:

For Oppland gjelder dette 73 bygninger. Ingen av disse er foreslått på listen "Kulturminner av særlig stor nasjonal verdi" (I Hedmark er det 116 bygninger, Kongsvinger festning og Domkirkeruinen med vernebygg er på listen "Særlig stor nasjonal verdi"). Dette blir en betydelig oppgave som vil kreve kapasitet til oppfølging og veiledning, og avklaringer i dialog med Riksantikvaren før overføring.

Teknisk/ industrielle kulturminner

Stortinget har sluttet seg til at dette feltet med forvaltning og dispensasjonsmyndighet skal overføres til fylkeskommunen. Bevaringsprogrammet består av 15 listeførte teknisk/industrielle kulturmiljøer. Oppland har Kistefos Træsliberi. Hedmark har tre anlegg (Atlungstad brenneri, Klevfos og Folldal gruver). Alle er under fredning. Forskriften omfatter de fredete anleggene.

Fylkesrådmannens kommentar:

Oppgaven vil kreve innsats i form av dispensasjonsbehandling, faglig rådgiving, tilskuddsforvaltning og rapportering. Det er positivt at fylkeskommunene, som kjenner disse anleggene godt, får overført oppgavene. Ved regionreformen vil Kistefos i Jevnaker kommune trolig gå over til Viken.

Brannsikring av tette trehusmiljø

Forvaltningen forslås overført til fylkeskommunene. Det er klart uttrykt at fylkeskommunene på dette feltet vil ha større mulighet og kapasitet for å øve påtrykk til de aktuelle kommunene. Kommunen vil kunne søke fylkeskommunen om tilskudd til tette trehusmiljøer. Fylkeskommune overføres midler fra Riksantikvaren ut fra en fordelingsnøkkel.

Fylkesrådmannen vurdering:

Når det gjelder forvaltningen av brannsikring av tette trehusmiljøer er det positivt at dette overføres til fylkeskommunene, men det er vesentlig at midlene til dette arbeidet ikke reduseres. Oppland fylkeskommune har arbeidet systematisk med dette feltet, spesielt i Lillehammer kommune, der det er opprettet en egen ansvarsgruppe. Midlene fra Riksantikvaren er i dag svært begrensede, og også eiere i andre trehusmiljøer enn i by etterspør ordninger. Fredete bygninger i privat eie bør også få tilskudd til brannsikring, slik at de etter istandsetting ikke trues av manglende brannsikring. Ved en regionalisering kan man trolig finne ordninger som treffer bedre utfordringene i den enkelte region. Kapasitet, kompetanse og tilstrekkelige økonomiske virkemidler er også på dette feltet avgjørende.

Tilskuddsforvaltning

Riksantikvarens tilskuddsordninger går bla. til fredete bygg, teknisk/industrielle kulturminner, skjøtsel og skilting av arkeologiske kulturminner og til ulike prosjekter innen verdiskaping og forskning og utvikling. Flere av disse forutsetter en fylkeskommunal egenandel.

Departementet foreslår å overføre flere ordninger til fylkeskommunene. Overføring tilskuddsforvaltning er omtalt i høringen for midler til fartøyvern, til brannsikring av tette trehusmiljø og oppfølging av de 10 nasjonale bevaringsprogrammene på kulturminnefeltet som skal avsluttes innen 2020. Eventuelle nye tilskuddsordninger til samme formål foreslås overført etter den modellen som i dag er for fredete bygninger i privat eie. Det innebærer at rammetilskuddene overføres fylkeskommunene. Det blir først i budsjettprosessen 2020 det tas stilling til om tilskuddsordningene under Riksantikvaren skal videreføres etter 2020.

Fylkesrådmannens kommentar:

Fylkesrådmannen støtter en rammeoverføring av tilskuddsordningene til det regionale nivå, da dette vil styrke samfunnsutviklerrollen på kulturminnefeltet. Det bør tas en helhetlig gjennomgang av ordningene. Det er flere områder som også bør inngå, bla. verdiskapingsmidler og midler til kommunene. Dette bør også sees i sammenheng med digitaliseringsstrategien for metodeutvikling. Tilskuddsforvaltning etter FRIP-modellen, som nevnes som metode, er svært arbeidskrevende for fylkeskommunene i dag, og må optimaliseres i forhold til rapportering og rutiner. Det er viktig at en modell for tilskuddsordningene kommer på plass i 2019, slik at fylkeskommunene får forutsigbarhet i forvaltningen av ordningene.

Kulturminnefondets rolle som forvalter av ca 110 mill kroner til verneverdig bebyggelse er ikke nevnt i høringen. Oppland fylkeskommune samarbeider godt med Kulturminnefondet, og

Oppland har god uttelling på midler fra fondet. Fondets rolle og ansvar bør sees på i sammenheng rollefordeling og ressurser ellers.

Ressursbruk/kapasitet og kompetanse

Riksantikvaren har utarbeidet oversikter over sitt arbeide for hvert fylke i forhold til saker, kompetanse og ressursbruk. Riksantikvaren er i dag et samlet fagmiljø med kompetanse på smale fagfelt. Beslutningen om en oppgaveoverføring til regionene vil på enkelte felt innebære en effektivisering om mindre dobbelt-arbeid, mens det på andre felt vil føre behov for en kompetanseoppbygging i flere fylker på flere stillinger. Det vil derfor totalt sett trolig være behov for flere stillinger regionalt for å løse de oppgavene som riksantikvaren overfører.

Fylkesrådmannens kommentar:

Det er startet en dialog mellom Hedmark og Oppland fylkeskommune for å se på behov for kompetanse og stillingsressurser i forbindelse med regionreformen. Dette arbeidet fortsetter høsten 2018. Det må bygges opp spesiell kompetanse på kulturminner fra middelalderen og fartøyvern, dersom dette overføres. Nye oppgaver i forbindelse med dispensasjonsmyndighet når det gjelder automatisk fredete kulturminner vil også bli omfattende. Situasjonen i dag er at begge fylkeskommunene i sum har flere ressurser på arkeologsiden enn når det gjelder nyere tids kulturminner. Kulturarv i Oppland har i dag en særskilt presset ressursituasjon innen nyere tids kulturminner. Ved oppgaveoverføring må fagmiljøet styrkes både med kapasitet og kompetanse.

Fylkesrådmannens øvrige vurderinger

Oppland fylkeskommune ved flere anledninger uttalt seg positivt til å få delegert flere oppgaver på kulturminnefeltet. Dette vil føre til styrking av fylkeskommunens rolle både som regional utviklingsaktør og planmyndighet, og gjøre forvaltningen av kulturarven til et mer interessant politikkområde. Færre forvaltningsnivåer vil redusere byråkratiet, og vil gi gevinster i form av økt nærhet til eiere, tiltakshavere og forvaltere og raskere tjenester. Eiere og brukere vil oppleve et bedre tilbud som følge av delegeringen.

Fylkesrådmannen ser det som viktig at Riksantikvaren rendyrkes mer som direktorat og beholder sin rolle som garantist for sikring av nasjonale og vesentlige regionale kulturminneverdier. I den sammenheng støtter fylkesrådmannen at Riksantikvarens rett til innsigelse og klage videreføres slik det også framgår av Ekspertutvalgets forslag og i forslaget til ny ansvarsforskrift. Når det gjelder myndighet til å fatte vedtak om midlertidig fredning (Kml § 22) er dette et virkemiddel som Riksantikvaren som overordnet myndighet fortsatt bør ha uten at dette er begrenset til en fastsatt liste.

Forslag om overføring av oppgaver er ikke konsekvent og en rekke oppgaver vil fortsatt bli liggende i direktoratet, som for eksempel kulturminnene av "særlig stor nasjonal verdi" som skal føres på egen liste. Her viser fylkesrådmannen til fagnettverkets dialog med Riksantikvar og departement, der det er presisert at verdi-begrepet kan være forvirrende, sammen med de allerede benyttede

verdikategoriene. Ut over de kulturminnene som er knyttet til statsmakten burde forvaltningen ses mer i sammenheng med kompetanse enn institusjon.

For fylkeskommunene er det av stor betydning at Riksantikvaren opprettholder sin spisskompetanse på juridiske spørsmål, bibliotek og arkivtjenester og innen de særskilte fagområdene. Når det gjelder spesielle overordnede oppgaver i tiden framover som å møte klimautfordringene, det grønne skiftet, digitalisering, metodeutvikling, byutvikling er det viktig at Riksantikvaren kan være i front og bistå fylkeskommunen.

Styrket kompetanse og kapasitet til å følge opp ansvaret på spesialområder som en følge av nye oppgaver er avgjørende. Det er her snakk om betydelige oppgaver som blir en del av fylkeskommunes ansvar og som må forankres på mange nivåer både regionalt, i kommuner og hos eiere. Overføring av oppgaver forutsetter tilstrekkelige ressurser fra staten til å håndtere sakene, samt gode prosesser for kunnskapsoverføring og veiledning i overgangen. Forpliktende samarbeidsmodeller med museene bør vurderes i forhold til flere av oppgavene. I tillegg til de omtalte nye oppgavene er det fra departementets side klare føringer om å vektlegge økt satsing på klima og kulturarv, det grønne skiftet, by og tettstedsutvikling m.m. Dette er alle oppgaver som krever nye og formålstjenlige samarbeidsformer både internt i fylkeskommune og eksternt. Større nærhet til eiere og brukerne vil medføre økt etterspørsel etter tjenester, råd og veiledning.

Det er av vesentlig betydning at de fleste av dagens tilskuddsordninger blir videreført etter 2020, og at det i tillegg til disse blir vurdert flere økonomiske satsinger i tråd med utviklingen. Det må bli forutsigbare økonomiske rammer for fylkeskommunenes nye oppgaver.

Tilstrekkelig kompetanse og et økonomisk grunnlag for å håndtere de nye oppgavene vil være en helt nødvendig forutsetning for å lykkes, og fylkeskommunene bør så snart som mulig tilføres ressurser til å bygge opp den nødvendige kapasiteten og kompetansen til å løse de nye oppgavene. Det vil være for sent om signalene først kommer i kommuneproposisjonen for 2019, slik det har vært skissert, ettersom kapasitets- og kompetanseoppbyggingen må være fullført til 1.1.2020.

Fylkesrådmannen vil også understreke betydningen av at brukervennlige digitale systemer er på plass i god tid før forskriften og regionreformen trer i kraft 01.01.2020, jfr. innspill til riksantikvarens digitaliseringsstrategi, gitt i FU-sak 05.06.2018.